

E.G.O. – BESMETTE GEBIEDEN

Zuid Amerika

- 1 Brazilië
- 2 Ecuador
- 3 Uruguay
- 4 Suriname
- 5 Nicaragua

Azië

- 12 India
- 13 Vietnam
- 14 Cambodja
- 15 China
- 16 Japan

Oceanië

- 17 Australië
- 18 Nieuw-Zeeland

Midden Amerika

- 6 De Nederlandse Antillen
- 7 Cuba

Afrika

- 8 Zambia
- 9 Guinee-Bissau
- 10 Tunesië
- 11 Zuid-Afrika

Europa

- 19 Nederland
- 20 België
- 21 Frankrijk
- 22 Spanje
- 23 Engeland
- 24 Wales
- 25 Ierland
- 26 Noord-Ierland
- 27 Schotland
- 28 Duitsland
- 29 Zweden
- 30 Finland
- 31 Kroatië
- 32 Oekraïne

STELLA NOVA, EEN ONGEWONE VOORSCHOOL

Door Doris Breuer
en Dr. Axel Jansa

Reggio geïnspireerd en multicultureel werken

In Stockholm zijn stadsdelen, waar veel inwoners de landstaal bijna niet spreken. Als gevolg daarvan zijn de taal- en begripsproblemen voorstelbaar: uitsluiting, geringe sociale aanpassing en marginalisering van bevolkingsgroepen. Het Zweedse onderwijsministerie stelt speciale middelen ter beschikking, zodat migrantenkinderen doelgericht in hun moedertaal onderwezen kunnen worden en het Zweeds succesvol als tweede taal verankeren. Toch zijn er veel aanwijzingen dat zulke aanzetten in Zweden niet succesvol zijn. In Stella Nova weet men niet meer, hoe deze speciale middelen adequaat ingezet kunnen worden.

Een kind heeft honderd talen

De OECD-studie 'Starting Strong II' duidt op de basale betekenis van de vroegkinderlijke taalontwikkeling en ziet in de 'honderd talen' van de Reggio Emilia-pedagogiek een potentieel voor migrantenkinderen. De honderd talen kunnen een aan het kind aangepaste en succesvolle groei in de landstaal mogelijk maken. Deze studie heeft voornamelijk betrekking op een langdurig onderzoek over Stella Nova

waarbij men de succesfactoren opspoorde. Wat daarbij gevonden werd is niet nieuw. Elk kind wordt serieus genomen en voelt zich waardevol. Zijn familie is welkom.

De verschillende culturen en moedertalen worden ook als waardevol gezien, maar het is belangrijk, de gemeenschappelijke landstaal in de dagelijkse arbeid zo te benutten, dat de kinderen zich met deze taal als zelfwerkzaam ervaren.

De feiten:

Kinderdagverblijf Stella Nova ligt in het stadsdeel Hallonbergen, Stockholm, Zweden. Er verblijven momenteel 107 kinderen in vijf groepen voor 1- tot 6-jarige kinderen uit dertig verschillende landen, die 25 verschillende talen spreken. De grootste groep komt uit Eritrea en spreekt Tingryna. Slechts tien procent van de kinderen spreekt Zweeds als moedertaal. Meer dan veertig procent

De structuren: geprivatiseerd en onconventioneel werken

Sinds 1990 leidt Nevelle Harper het kinderdagverblijf. Hij is in pedagogische kringen een bekende persoonlijkheid en meent dat hij als Australiër in de Zweedse pedagogiek een zekere vrijheid tot het vragen naar achtergronden en uitproberen geniet. Zeer goede contacten verbinden hem met Reggio, hij is overtuigd van de waarde van Reggio-pedagogiek. Onbekommerd haalt hij binnen, wat hem voor Stella Nova waardevol lijkt.

Het concept en het succes van zijn inrichting lokken wekelijks bezoekers naar Hallonbergen. Openheid, participatie, zelfbepaald leren, veelvuldigheid, communicatie en waarden als vriendschap en vreugde zijn de principes van het werk. Voor elk kind betaalt de gemeente een voor alle instellingen vastgelegd bedrag, waarmee de dagverblijven zelfstandig moeten werken. De groepsgrootte is flexibel. Hierdoor is er geen vastgelegd aantal leidsters, maar varieert dit met het aantal aanmeldingen. “Het leven is niet eerlijk”, zegt Nevelle daarover.

Het pedagogische team bestaat uit 22 voltijd en tien deeltijdkrachten, die de openingstijden van 6.30 tot 18.00 uur afdekken. Vervangingsoveruren worden gedraaid door die teamleden die de minste overuren verzameld hebben. Ook voormalige ouders werken mee.

Dat de helft van het personeel pedagogisch niet onderlegd is, vindt Nevelle Harper niet alleen geen probleem, hij ziet daarin zelfs een kans. De deels overlappende opleiding van leraressen en kleuterleidsters beziet hij met scepsis en hij kiest zijn medewerkers eerder om hun persoonlijke dan om hun formele kwalificatie. Topsalarissen kan hij niet betalen.

De ruimtes: Zorgvuldig inrichten en uitzoeken

Openheid en transparantie staan hoog in het vaandel, daarom zijn er bijna geen deuren in de aan elkaar geschakelde ruimtes. In de loop van hun carrière bij het kinderdagverblijf wandelen de groepen met hun leidsters van de linkerkant van het gebouw, van de ruimtes voor één- tot tweejarigen, naar de rechterkant van het gebouw in de ruimte voor vijf- tot zesjarigen. Alle groepsruimtes zijn altijd toegankelijk, hierdoor kennen de kinderen de weg.

De inrichting van de ruimtes is eenvoudig; het materiaal is voor de kinderen toegankelijk. In de stellingkasten liggen de portfolio's op kinderhoogte, aan de wanden hangt documentatie over het werk en foto's over de geschiedenis van de stad of reproducties van kunst – op verschillende hoogtes. Ateliers, vele spiegels en de overheadprojector herinneren aan Reggio. Werkmateriaal zoals gebruiksvoorwerpen en recyclingmateriaal die bij Reggio tot de vaste uitrusting behoren, zijn er echter bijna niet te vinden. Kwalitatief hoogwaardig houten speelgoed, bijvoorbeeld een winkeltje, importeert Nevelle Harper zelf uit Duitsland, omdat in Zweden geen houten speelgoed meer geproduceerd wordt. De speelgoedstellingen zijn door foto's en tekst ingedeeld.

Verschillen en veelvuldigheid: Anderszijn als normaliteit beleven

De overname van ontwikkelingspedagogische inzichten

riep in Zweden toenemend een tendens op kinderen aan diagnostische en evaluerende werkwijzen bloot te stellen. Het team van Stella Nova staat afwijzend tegenover deze diagnositrend, omdat het daarachter een normerings-, deficiet- en uitsluitingsoriëntering vermoedt. Ze stellen daar een positieve instelling ten opzichte van verschillen tegenover.

Twee kleuterleidsterstagiaires onderbouwden hun instelling ten opzichte van verschillen tussen kinderen en organiseerden een tentoonstelling. Ze zetten foto's van activiteiten van kinderen bij Stella Nova tegenover uitspraken uit ontwikkelingspsychologische leerboeken. Zo kan de toeschouwer de bijna tweejarige Nikita zien, die complexe kleifiguren vormt en daarbij een leerboek-uitspraak lezen, die deze vaardigheid pas bij drie- tot vierjarigen sorteert.

Daar de focus van het werk op de veelvuldigheid als principe ligt, praktiseren de leidsters in hun dagelijks werk geen opvoeding, die zich speciaal met culturele vooroordelen, discriminatie en hun preventie bezighoudt. Belangrijk is, dat de kinderen onafhankelijk en op afstand van de op de voorgrond aanwezige en opgeprikte thema's als etniciteit, migratie, godsdienst, taal of bezit ervaringen opdoen met de alledaagse verscheidenheid en beleven hoe interessant en verrijkend dit is. De bijzonderheid van elk individueel kind ligt niet in een eigenschap als afkomst, maar in de combinatie van eigenschappen in verbinding met de instelling van het kind en zijn handelen, in zijn zelfstandige bereidheid en nieuwsgierigheid, in zijn individuele potentieel: normaal is zagezegd niet normaal.

Individualiteit: rollen en stereotypen vermijden

Als de moeder van Aria aan de telefoon is of Rosita's moeder voor de deur staat, spreken de leidsters over hen als 'Shabnam' en 'Ylada Haji', ze worden zo niet gereduceerd tot hun functie als moeder. De vrouwen zijn als individu interessant en hun geschiedenis wordt op de kleuterschool als een verrijking ervaren. Ze brengen daarom ook graag foto's van thuis of van de vakantie mee die voor het werk op de kleuterschool zinvol zijn, omdat de kinderen over deze foto's kunnen vertellen.

Alle collega's letten op de woorden en begrippen, die ze gebruiken, omdat hieraan een bepaalde houding ten grondslag ligt. Omgekeerd helpt de woordkeuze erbij, de eigen houding te veranderen. Bij conflicten tussen kinderen worden stereotypen vermeden, zoals zinnen als 'Niet jij alweer!' of een afkeurende toon. Begrippen als 'probleemouders' of 'probleemkinderen' komen niet voor, omdat de daaraan ten grondslag liggende denkpatronen zeer stigmatiseren. Collega's corrigeren elkaar onderling af en toe om bewust te blijven van hun taalgebruik.

Natuurlijk zijn er ook kinderen met bijzondere behoeften (bij Reggio heten ze kinderen met bijzondere rechten) waarover de leidsters zich vaak het hoofd breken. Maar de andere blik opent voor deze kinderen ook andere mogelijkheden. Dit weten de ouders die ervaring hebben met andere kleuterscholen. Op deze scholen werd hun kind als 'probleemkind' bestempeld. Zij hebben hun kind op Stella Nova aangemeld, zodat hun kind een nieuwe kans zou krijgen.

Participatie: Elkaar nodig hebben

Hulpkrachten van buiten, voormalige kinderen van het instituut, die graag kleine opdrachten zoals het afsluiten of grote opdrachten zoals het klaarmaken van de omvangrijke documentatie op zich nemen, helpen bij de dagelijkse arbeid. Ouders wordt gevraagd, de dagelijkse observaties van de leidsters – die hun eigen kind betreffen – in de computer in

te voeren en als het nodig is, dit ook voor een "vreemd" kind te doen, want ongeveer 25 % van de ouders heeft problemen bij het lezen en schrijven of is analfabeet. Privacyregels en discretie spelen bij deze hulptaken bijna geen rol. Omdat bij Stella Nova minder beoordeeld en gewaardeerd wordt, moet er waarschijnlijk niet zo veel streng vertrouwelijk behandeld worden.

Direct en zonder schaamte worden ouders benaderd om bij de dagelijkse gang van zaken op het dagverblijf te helpen. Daarbij worden de taken steeds met twee of drie ouders gedeeld. In de groep van hun eigen kind verzorgen ze bijvoorbeeld de schoonmaak van het speelgoed. Moeders die in hun beroepsopleiding ervaring met gespreksvoering hebben opgedaan, wordt gevraagd, met sollicitanten voor de leiding gesprekken te voeren en hun inschattingen te vertellen.

Bij teambesprekingen en projectplanning zijn ouders eveneens welkom. Als leidsters op cursus gaan, stuurt Nevelle Harper twee ouders op kosten van het instituut mee, bijvoorbeeld naar een cursus over de islam.

De wensen van de ouders probeert het team te allen tijde te honoreren, als ze overeenkomen met de waarden en principes van de inrichting. Dan nog ziet de inrichting zichzelf niet als een dienstverlenende instelling pur sang

'Kinderen en families zijn Stella Nova, zij vormen samen het team. Ze zijn geen objecten van een organisatie. Ze zijn geen klanten, ze zijn Stella Nova'.

Doris Breuer en Dr. Axel Jansa (hogeschool voor sociale pedagogiek van het Pestalozzi-Fröbel-Haus in Berlijn)
Dit artikel is bewerkt voor het tijdschrift Egoscoop door Wilma van Esch, w.vanesch@fontys.nl